DZIENNICZEK – SŁOWNICZEK

Narzędzie wpierające naukę języka polskiego dzieci z doświadczeniem migracyjnym.

PRZEWODNIK METODYCZNY DLA RODZICÓW

Projekt współfinansuje m.st. Warszawa

Projekt „Języki – super moc! Wzmacnianie kompetencji językowych uczniów z warszawskich szkół podstawowych" jest współfinansowany ze środków m. st. Warszawy.

Znajomość języków jest bramą do wiedzy.

Roger Bacon – filozof angielski

Drogi Rodzicu!

Jeśli sięgasz po ten przewodnik, to zapewne Twoje dziecko chodzi lub będzie chodziło do polskiej szkoły.

Może sądzisz, że Twoje dziecko nie mówi jeszcze po polsku wystarczająco dobrze i spodziewasz się, że to będzie dla niego źródłem trudności.

Pójście do szkoły to ważne wydarzenie dla wielu dzieci. Gdy dziecko nie zna dobrze języka nauki – to niewątpliwie jest dla niego dodatkowa trudność.

Język to nie tylko narzędzie, które pozwala zdobywać wiedzę. Daje też poczucie bezpieczeństwa. Znając język polski dziecko rozumie, o czym się rozmawia w klasie, czego od niego oczekuje nauczyciel – to wszystko ułatwia naukę, ale też wpływa na samopoczucie dziecka w klasie.

Warto zatem wesprzeć dziecko w nauce języka polskiego, nie czekając aż nauczy się języka chodząc do szkoły. ***Możesz mu pomóc, nawet jeśli sam nie znasz dobrze tego języka!***

Jak to zrobić? Sięgnij po „Dzienniczek-słowniczek”!

Czym jest „Dzienniczek – słowniczek"?

Jest to narzędzie pomocne w rozwoju znajomości języka polskiego. To rodzaj pamiętnika. Z pomocą dorosłych (rodzica i/lub nauczyciela) dziecko codziennie zapisuje w „Dzienniczku-słowniczku" ważne wydarzenia ze swojego życia. Może pisać o tym, co wydarzyło się w szkole, w domu, a także to, co ma się dopiero wydarzyć.

„Dzienniczek-słowniczek" jest stworzony w oparciu o technikę terapii logopedyczno-psychologicznej nazwaną „dziennikiem wydarzeń"[1].

Wieloletnie doświadczenia terapeutów pracujących tą metodą wskazują, że prowadzenie dzienniczka wydarzeń przyśpiesza naukę języka, pomaga w budowaniu poczucia bezpieczeństwa dziecka w różnych sytuacjach społecznych oraz wspiera jego rozwój emocjonalny.

Dla kogo jest przeznaczony „Dzienniczek-słowniczek"?

„Dzienniczek-słowniczek" jest narzędziem skierowanym do dzieci, które potrzebują wsparcia w nauce języka polskiego jako drugiego. Jest przeznaczony przede wszystkim dla dzieci, które mają doświadczenie migracyjne, a obecnie są lub staną się wkrótce uczniami polskiej szkoły.

Dzienniczek mogą prowadzić dzieci w różnym wieku i z różną znajomością języka polskiego. Wpisy w Dzienniczku będą bardziej lub mniej rozbudowane – w zależności od poziomu językowego dziecka.

Do korzystania z dzienniczka zachęcamy:

- **dzieci polskie powracające z zagranicy** – zwłaszcza te, które w domach mówiły po polsku, ale w kontaktach z rówieśnikami, w komunikacji w przedszkolu czy szkole używały innego języka,
- **dzieci cudzoziemców** – zwłaszcza te, które na co dzień w kontaktach z rodzicami używają innego języka niż polski,
- **dzieci z rodzin dwukulturowych,** w których w codziennej komunikacji używa się więcej niż jednego języka – gdy język polski jest językiem słabiej opanowanym.

Korzyści z prowadzenia Dzienniczka

Prowadzenie „Dzienniczka – słowniczka" przynosi dziecku szereg korzyści:

- **pozwala ćwiczyć** język **w dialogu** – zapisane w dzienniczku rozmowy i gotowe wzory dialogów umożliwiają uczenie się sformułowań często używanych w szkolnym środowisku,
- **poszerza zakres słownictwa** przydatnego w różnych sytuacjach szkolnych,
- **mobilizuje do powtarzania znanych już słów i zwrotów** – utrwalenie na papierze przeżytych sytuacji pozwala do nich wracać i opowiadać o nich innym,
- **wspiera naukę zadawania pytań i udzielania odpowiedzi** w typowych sytuacjach szkolnych,
- **ułatwia komunikowanie swoich potrzeb** i myśli dzięki zwrotom i słowom, które dziecko zapisuje i ćwiczy,
- **wspiera rozwój emocjonalny dziecka** – pomaga nazywać i rozumieć różne stany emocjonalne,
- **pomaga budować pozytywny obraz samego siebie** – jako osoby aktywnej, potrafiącej odnaleźć się w sytuacjach społecznych wymagających użycia języka polskiego (mimo nie zawsze dobrej znajomości tego języka),

[1] Jako pierwsza z narzędzia tego korzystała w latach 60. XX w logopedka Wacława Zuziowa. Obecnie dziennik wydarzeń jest jedną z technik wykorzystywanych do stymulacji rozwoju językowego w ramach terapii Metodą Krakowską, której twórcą jest psycholożka i logopedka prof. dr hab. Jagoda Cieszyńska.

- **uczy linearnego postrzegania czasu**, dzięki czemu dziecku łatwiej będzie zrozumieć gramatykę i relacje czasowe między wydarzeniami z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości,
- **przygotowuje do wydarzeń, które mogą mieć miejsce w szkole i w innych kontekstach społecznych** – to daje poczucie bezpieczeństwa.

„Dzienniczek-słowniczek" przynosi też korzyści Rodzicowi:

- **pozwala wzmocnić relację z dzieckiem** – być na bieżąco z jego szkolnymi sukcesami i doświadczeniami,
- **daje możliwość nawiązania systematycznej współpracy z nauczycielem dziecka,** który podobnie jak rodzic może śledzić to, co dziecko wpisuje do „Dzienniczka-słowniczka" i pomagać w jego prowadzeniu.

Co znajduje się w „Dzienniczku–słowniczku"?

Dzienniczek podzielony jest na 3 części:

Część 1

Właściwy „Dzienniczek-słowniczek" dziecka – jest to kilkudziesięciostronicowy zeszyt, który stanowi szablon do tworzenia przez dziecko własnych wpisów. Na kolejnych stronach jest miejsce na umieszczenie daty, opisu/dialogu związanego z danym dniem, a także informacji o samopoczuciu dziecka. Obok miejsca na zapis jest miejsce na tzw. pamiątkę dnia – fakt czy zdarzenie szczególnie istotne dla dziecka.

Część 2

Gotowe propozycje dialogów – w drugiej części znajdują się gotowe dialogi związane w różnymi sytuacjami szkolnymi.

Część 3

Słowniczek uczuć i emocji – zestaw emotikonów wraz ze wskazaniem emocji i odczuć, jakie symbole te reprezentują. Pod obrazkami jest także miejsce na zapisanie uczuć i emocji w języku, który dziecko zna (innym niż język polski).

Jak korzystać z „Dzienniczka-słowniczka"?

Na wypisywanie treści do Dzienniczka należy poświęcić około 15 – 20 minut dziennie.

W pierwszej części Dzienniczka dziecko, **przy wsparciu rodziców (lub nauczycieli), codziennie umieszcza wpis.** Dotyczy on ważnego z perspektywy dziecka zdarzenia, w którym uczestniczyło lub na które się przygotowuje.

Wpisu najlepiej dokonać samodzielnie. Zaprosić dziecko do własnoręcznego przedstawienia konkretnej sytuacji z życia. Rodzic/nauczyciel może w tym pomóc (napisać, narysować uzgodniony z dzieckiem element) – w zależności od wieku, umiejętności pisania i czytania dziecka. Wpis może obejmować rysunek dziecka i osób biorących udział w danym zdarzeniu. W dymki można wpisać, co kto powiedział.

Własnoręcznie wymyślone wpisy najbardziej odzwierciedlają sytuacje, które dla dziecka osobiście były ważne. To właśnie do takich ważnych wydarzeń dziecko chętnie wraca – przypomina je sobie, opowiada o nich innym, ćwicząc w ten sposób język.

Dzienniczek ma przede wszystkim pomóc dziecku w zwiększeniu kompetencji językowych w typowych sytuacjach szkolnych. Zachęcamy więc, by umieszczać w nim wpisy dotyczące właśnie funkcjonowania dziecka w szkole. Z drugiej strony nie tylko ten aspekt życia jest ważny. Na przerwach i na lekcji dziecko rozmawia z nauczycielami i kolegami o różnych rzeczach. W Dzienniczku jak najbardziej mogą znaleźć się też zapisy dotyczące tego, co dzieje się poza szkołą (np. obiad w domu, zakupy, zabawa na placu zabaw itp.). Zapis może też dotyczyć zdarzenia, na które dziecko ma się przygotować np. udział w urodzinach kolegi z klasy czy początek roku szkolnego.

Istotne jest po prostu, aby wpisywana w dzienniczek treść rzeczywiście była dla dziecka ważna.

Gdy brak pomysłu – bo zdarza się przecież, że dziecku i rodzicom/nauczycielom brakuje pomysłu na to, jakie wydarzenie można danego dnia przedstawić w Dzienniczku, **warto sięgnąć do drugiej części „Dzienniczka-słowniczka"**.

Znajduje się tam szereg dialogów, które mogą stanowić wzór i inspirację do stworzenia własnego wpisu. Wybrany dialog można też wykorzystać w całości - wyciąć i wkleić w Dzienniczku dziecka w miejscu przeznaczonym na opis wydarzenia.

Przeglądając dialogi w części drugiej „Dzienniczka – słowniczka" można zauważyć, że w niektórych miejscach zamiast narysowanych postaci dzieci są wyznaczone pola na stworzenie własnego rysunku. Dziecko może tam narysować siebie lub kolegę/koleżankę z klasy – tak, by rysunek pasował do dialogu. Zabieg ten ma pomóc dziecku utożsamić się bardziej z dialogiem, który akurat danego dnia wkleja do swojego Dzienniczka.

UWAGA!

Nawet jeżeli rodzic nie mówi dobrze po polsku, może z powodzeniem pomagać swojemu dziecku w prowadzeniu „Dzienniczka – słowniczka." Można posłużyć się słownikiem. Warto też poprosić o pomoc nauczyciela dziecka, który może sprawdzić poprawność zapisów rodzica.

Podczas pracy z dzieckiem nad przygotowaniem wpisu w Dzienniczku **bardzo ważne jest uzupełnienie części poświęconej samopoczuciu dziecka**. W wyznaczonym miejscu dziecko rysuje, jak się danego dnia czuje. Może to być buźka przedstawiająca emocję, cała postać lub inny symbol, który reprezentuje emocję np. balon, bomba, prezent itp. Warto wpisać też nazwę emocji/uczucia, jakie towarzyszy dziecku danego dnia. Rodzic może przez chwilę porozmawiać z dzieckiem o jego odczuciach. To pomoże dziecku lepiej rozumieć własne emocje. W wypełnieniu tej części „Dzienniczka-słowniczka" pomocny może być **„Słowniczek uczuć i emocji"**, czyli ostatnia część publikacji.

Na końcu, w miejscu przeznaczonym na **„pamiątkę dnia"** umieszczamy coś, co związane jest z danym wydarzeniem i stanowi swego rodzaju pamiątkę. Może to być zdjęcie, rysunek wykonany przez dziecko, ale także bilet wstępu, rachunek sklepowy, płatki kwiatków itp.

Warto **poprosić nauczyciela o pomoc w tworzeniu „Dzienniczka-słowniczka"**, nawet jeśli rodzic bardzo dobrze zna język polski. Pomagając dziecku w tworzeniu wpisów, nauczyciel nawiązuje z nim lepszą relację. Już samo zainteresowanie nauczyciela tym, co uczeń wpisuje w swój Dzienniczek, przełoży się na motywację dziecka do tworzenia dalszych wpisów. Zwykle dziecko chętnie będzie się chwaliło swoją pracą i używało poznanych zwrotów i sformułowań w realnych sytuacjach z życia klasy i szkoły.

Tworząc wpisy w Dzienniczku NALEŻY KONIECZNIE PAMIĘTAĆ o tym, by:

- dialogi były krótkie i poprawne gramatycznie,
- wypowiedzi były zapisane WIELKIMI LITERAMI,
- rysunki bohaterów dialogów były możliwie najbardziej podobne do osób rzeczywistych (to tyczy się rysunków wykonywanych przez rodziców) – nie muszą to być szczegółowe rysunki, ale powinny uwzględniać charakterystyczne cech rysowanej osoby np. długość włosów.

Przykłady – już wypełnionych fragmentów/ kart dzienniczka

PAMIĄTKA DNIA:

JAK SIĘ DZISIAJ CZUJĘ:

PAMIĄTKA DNIA:

JAK SIĘ DZISIAJ CZUJĘ:

Jeśli rozmawiasz z kimś w języku, który ta osoba rozumie,
to, co mówisz przemawia do jego rozumu.
Jeśli rozmawiasz z nim w jego ojczystym języku – trafia to wprost do jego serca.

Nelson Mandela,
były prezydent RPA, przywódca ruchu walki z apartheidem

Jak korzystać z dzienniczka w nauce języka rodzimego?

Warto dać szansę sobie i własnemu dziecku by to, co mówicie do siebie, trafiało nie tylko do rozumu, ale także do Waszych serc.

Jeśli dla rodzica język polski nie jest językiem rodzimym, to jest wskazane, by w szczególny sposób zadbać o to, by dziecko uczyło się nie tylko języka polskiego, ale też języka rodzimego.

Ważne jest aktywne wsparcie w nauce tego języka. Nawet jeżeli dziecko posługuje się językiem rodzica, to chodząc do polskiej szkoły ma zdecydowanie więcej kontaktu z językiem polskim, który z czasem może zacząć dominować nad językiem rodzica.

Jednym z narzędzi, jakie rodzic może wykorzystywać do wzmacniania u dziecka znajomości swojego języka, jest także „Dzienniczek-słowniczek". Chcąc wzmacniać dwa języki równocześnie warto prowadzić dzienniczek dwujęzyczny – wprowadzając wpisy w dwóch językach. Kiedy już język polski nie będzie potrzebował dodatkowego wzmocnienia, jest zalecane prowadzenie dzienniczka wydarzeń w tym języku, który chcemy wspierać.

Kto przygotował „Dzienniczek – słowniczek"?

Zuzanna Rejmer – psycholożka międzykulturowa, która od lat wspiera rodziny wielojęzyczne w korzystaniu z potencjału rodzimych języków. Pracuje także z nauczycielami i szkołami – prowadzi szkolenia dla kadry pedagogicznej, realizuje projekty wspierające funkcjonowanie dzieci z doświadczeniem migracyjnym w polskich szkołach. Prywatnie mama dwujęzycznej Laury, która także prowadzi swój dzienniczek.

Bibliografia i więcej informacji:

Cieszyńska J., *Dwujęzyczność – rozumienie siebie jako Innego [w] Cieszyńska J. Orłowska-Popek Z. Korendo M. (red.), Nowe podejście w diagnozie i terapii logopedycznej – metoda krakowska, Kraków 2010*

Cieszyńska – Rożek J., *Metoda Krakowska wobec zaburzeń rozwoju dzieci.*, Kraków 2013.

Grzymała-Moszczyńska H., Grzymała-Moszczyńska J., Durlik-Marcinowska J., Szydłowska P., *(Nie)łatwe powroty do domu? Funkcjonowanie dzieci i młodzieży powracających z emigracji*., Kraków 2015

Rejmer Z. *Dziecko w rodzinie wielokulturowej i wielojęzycznej.* [w] Czerwińska K. (red.) *Jesteśmy rodzicami w Polsce. Informator dla cudzoziemców wychowujących dzieci w Polsce.,* Izabelin 2016